

kurrens bibliográfia, aminőt 1900 és 1918 között a Képzőművészeti Társulat akkori folyóirata, a *Művészet* közölt?

Az Olaszországban található magyar emlékek leíró katalógusát állította össze *Florio Banfi*. Mintegy 750 emlék hollétéről, legtöbbször a reá vonatkozó irodalmi utalásokkal, ad számot a szerző, aki már eddig is számos adattal gazdagította az itáliai magyar emlékek ismeretét. Helyesen jegyzi meg a szerző, hogy katalógusa nem tart igényt a teljességre. Még sok helyen találhatók Itáliában magyar vonatkozású emlékek, amelyek itt felsorolva nincsenek. Az irodalom is erős kiegészítésre szorul. Mégis örömmel üdvözöljük ezt a katalógust, amely kiindulási alap lesz minden további kutatás, kiegészítés számára. Talán jó lenne az Akadémia évkönyveinek következő kötetében állandó rovatot nyitni az olaszországi magyar emlékek katalógusba vételére, olyan formán, ahogy a *Magyar Könyvszemle* kiegészítéseket közöl Szabó Károly *Régi Magyar Könyvtárához*. Az ilyen katalógus legfőbb érdeme az aprólékosság, lehetőleg minden adat közlése, mert sohasem tudni, mi lehet fontos a későbbi kutatás számára. Ezért szívesen elnézzük a módszerbeli ingadozásokat és következtelenségeket is. Ilyenek Banfi katalógusában is vannak, de mert a teljességet szolgálják, s a további kutatáshoz útmutatással szolgálnak, feleslegesnek tartjuk őket részletezni. A jól összeállított mutatóból kitűnik, hogy az itáliai magyar emlékek tanulmányozását nem csupán a két nemzet barátságának szempontjai, vagy a történeti emlékek kegyeletes ápolása parancsolják. Tudományos, főleg ikonográfiai kérdések merülnek

fel a katalógus tanulmányozása nyomán. Ezek nyilván kiindulópontjai lesznek további tudományos kutatásnak. Elég csak arra utalni, hogy Magyarországi Szent Erzsébetnek vagy Árpádházi boldog Margitnak ábrázolásai az olasz művészetben külön beható tanulmányozást érdemelnének.

A római Magyar Akadémia gazdag tartalmi évkönyve is bizonyossága az intézmény és tagjai értékes tudós munkájának.

TÓTH LÁSZLÓ

Bálint Sándor: Az esztendő néprajza (Kincstár. A Magyar Szemle Társaság kis könyvtára 6. sz.).

1938-ban jelent meg szerzőnek *Népünk ünnepei* című munkája, amely az egyházi év néprajzát foglalta magában s így természeténél fogva különbözik ettől a most megjelent, sok gondolatot ébresztő könyvecskétől, amelyet nyugodtan nevezhetnénk néprajzi kalendáriumnak is. Igaz, hogy ez a kalendárium hiányos volna, mert csak azok a napok találhatók benne — sőt azok se mind — amelyekhez szokások és hiedelmek fűződnek. De ez a hiányosság a könyv természetében rejlik, amely nem is törekedhetik teljességre. Szempontjai és munkamódszere azonban a kérdést helyesen világítják meg s reméljük az alapon szélesebb tanulmány, sőt monográfia is épülhet.

Már a felosztása is figyelmet érdemel, mert tél, tavasz, nyár és őszi szakaszaira bontja fel az esztendőt, nem a hivatalos naptár szerint. Így, az összefüggések szerint szükséges kikerekítéssel Szent Katalin (nov. 25.) napjával kezdődik. Szent András (nov. 30.), Szent Borbála (dec. 4.), Szent Miklós

(dec. 6.), Luca (dec. 13.) napján keresztül érkezünk el Karácsony estjéig (dec. 24.), illetőleg Karácsony ünnepéig s a hozzácsatlakozó Szent István (dec. 26.), Szent János (dec. 27.) és Aprószentek (dec. 28.) napjáig. Szilveszterrel végződő polgári évünk nem jelent megszakadást a téli ünnepek sorában, mert a karácsonyi ünnepkör csak Háromkirályok napjával (jan. 6.) ér véget.

Annyira tömött ez az időszak ünnepekkel, hogy az utánakövetkező január szegénysége annál feltűnőbb. Az egy Vince nap (jan. 22.) hoz csak szokásaival némi mozgalmat, míg februárban Gyertyaszentelő (febr. 2.), Szent Balázs (febr. 3.), Üszögös Szent Péter (febr. 22.) és Jégtörő Mátyás (február 24.) szokásai s részben időjárási regulái tartják izgalomban a bő termésért aggódó népet.

A tavasznak, a természet újjászületése idejének előkészítése tulajdonképpen már Luca napján kezdődik s a farsangi szokásokban nyilatkozik meg a legerőteljesebben. A változó farsangi napok, Szt. Gergely (márc. 12.), Sándor (március 18.), József (márc. 19.) és Benedek (márc. 21.) szokásai és regulái, Gyümölcsoltó Boldogasszony napja hagyományai jelentik a már erősen meginduló tavaszi munka nagy törekvéseit, aggodó kívánságait. Április elsejének idegeneredetű, alig-alig elterjedt szokásai után a Virágvasárnapjával kezdődő nagyhét, Húsvét és Fehérvasárnaphoz fűződő hiedelmek és ősi szokások mellett Szent György (ápr. 24.) és Szent Márk (ápr. 25.) zárja be ezt a hónapot. Májusban, elsején kívül Szent Flórián (máj. 4.), nepomuki Szent János (máj. 16.) és Szent Orbán (máj. 25.) a hónap hagyományokkal megszentelt napjai. Ezekhez járul még a Pünkösddel

kapcsolatos szokások, országszerete elterjedt változata, amely le is zárja a tavaszt.

A nyárba való átmenetet Szent Iván napja (jún. 24.) s a vele kapcsolatos szokások jelentik. A nyári nagy munkaidő alatt és után Sarlós Boldogasszony (júl. 2.), Szt. Anna (júl. 26.), Nagy Boldogasszony (aug. 15.), Szent István (augusztus 20.), Egyed (szept. 1.) és Kisasszony (szept. 8.) napja emelkednek ki. Az őszi évből Szent Mihály (szept. 29.), Szent Vendel (okt. 10.), Szent Dömötör (okt. 26.), Szent Márton (nov. 11.) napok körül csoportosíthatók az általánosan elterjedt népszokások, amelyek sorát tulajdonképpen már Mindenszentek napja lezárja.

Ebben az általános keretben foglalnak helyet a helyi fogadalmi ünnepek, amelyeknek sorrendje a helyi emlékekhez és szokásokhoz alkalmazkodnak. Ebbe a keretbe illeszti bele szerző az egyes ünnepek köré csoportosult szokások és hagyományok rövid ismertetését, rámutatva eredetükre, pogány, római és keresztény vonatkozásaikra is. A munka, természeténél fogva nem egységes. Nem egy-egy vidék szokásait tárgyalja csupán, hanem egyiknél is, másiknál is az ország különböző példáit veszi figyelembe. Ez is mutatja, mennyire szükség volna az egész ország területéről ismert, — és talán még nem is ismert — napokhoz fűződő hiedelmek és szokások összegyűjtése s magyarázata. Ezzel a kérdéssel a Magyarországi Néprajza négy kötete is csupán húsz oldalon foglalkozott.

Reméljük, hogy ez az előttünk fekvő rövid vázlat, alapja lesz egy nagyobb szabású összefoglalásnak, vagy monográfiának. Valóban szükségünk volna rá.

BANNER JÁNOS